

ר' עובדיה מברטנורא

לזו תחילת ימי הנעורים באשה קרוי בוחל. ומפרש בגמרא משילבין ראשיהם זהו התחלת בשולם: האבשים. מין ממני הענבים הרעים כמו ויעש באושים (ישעיה ה): משהבאישו. שנתבשלו כל כך עד שהחרצנים שבפנים נראים מבחוץ מתוך הקליפה. ואשכול שיש בו גרגיר א' שהגיע לשיעור זה הוי כולו חבור למעשרות: והאוג. אילן שפירותיו אדומים, וקורין לו בלע"ז קורניאול": והתותים. בערבי תו"ת ובלע"ז מורא"ש: משימסו. משיתמעך האוכל מתחת ידו. ואם הגיעה אפילו פרידה אחת של רמון לשיעור זה כל הרמון חייב במעשרות: משיטילו שאור. משיפתחו כשאור שיש בו סדקים: משיטילו גידים. כשמתחילים להתבשל נראים בהם כמין גידים אדומים: משיעשו מגורה. משיבדל האוכל מן הקליפה החיצונה ויהיה האוכל כאילו מונה במגורה דהיינו אוצר: משיעשו קליפה. הקליפה התחתונה הסמוכה לאוכל ואינה נעשית אלא אחר גמר בשול הפרי. ואין הלכה כר' יהודה: ג משינקדו. משיהיה בהם נקודות שחורות, כי בגמר בשולם הם מתחילים להשחיר: וכל השחורים. כגון ענבי הדס

משילבינו ראשיהם, וזהו התחלת בישולם.

הענבים והאבשים - סוג של ענבים גרועים - **משהבאישו** - התבשלו הרבה, עד שהחרצן שבפנים נראה מבחוץ מתוך הקליפה. **האוג** - אילן שפירותיו אדומים, "סומק" בערבית **והתותים** - **משיאדימו** - משייעשו אדומים. **וכל הפירות האדמים** - **משיאדימו**. **הרמונים** - **משימסו** - משייעשה רך ויתמעך הפרי תחת ידו. **התמרים** - **משיטילו שאור** - יתחילו לתפוח כשאור שיש לו סדקים. **האפרסקים** - **משיטילו גידים** - משייראו בקליפתם כעין גידים אדומים. **האגוזים** - **משיעשו מגורה** - משייבדל האוכל מן הקליפה החיצונית, ויהיה נראה כאילו מונח במגורה - במחסן. **רבי יהודה אומר: האגוזים והשקדים** - **משיעשו קלפה** - הקליפה הפנימית הדבוקה לאוכל:

משנה ג

החרובין - **משינקדו** - ייעשו בהם נקודות שחורות, שבגמר בישולם הם מתחילים להשחיר. **וכל הפירות השחורים** - **משינקדו**. **האגסים והקרסטומלין** - אגסי בר **והפרישין** - חבושים **והעזרדים** - כעין תפוחים קטנים - **משיקרחו** - משנקרחו השערות שעליהם. **וכל הפירות הלבנים** - **משיקרחו**. **התלתן** - **משיצמח** - אם יתלוש ויזרע מחדש, יחזור ויצמח?

וענבי סנה: אגסים. בערבי אג"ס, ובלע"ז פירא"ש: קרוסטומלין. תפוחים קטנים הדומים לעפצים שקורין מלין: פרישין קונדוניי"ש בלע"ז, ובערבי ספרג"ל: עוזרדין. בערבי זערו"ד, ובלע"ז סורב"ש: משיקריחו. פירות הללו בקטנן מכוסים שערות דקות כמין נוצה, וכשיתחילו להתבשל נקרחים מעט מעט, ובגמר בשולם נופל הכל: התלתן משיצמח. משהיה נגמר בבשולו עד שאם היו זורעים

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

מעשרות - פרק ראשון

משנת רפאל - שה

הַתְּבוּאָה - דגן וְהַזֵּיתִים - מְשִׁיבֵינֶסוּ שְׁלִישׁ -
משיגועו לשליש בישולם:

משנה ד

וּבִירְקָה: הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים וְהָאֲבִטִיחִים
וְהַמְּלַפְפוֹנוֹת, וְכֵן בַּפִּירוֹת הַאֵילָן: הַתְּפוּחִים
וְהָאֲתְרוּגִין - כל אלו תחילתם אוכל וסופם אוכל,
ולכן **חִיבִים** במעשרות **גְּדוּלִים וְקִטְנִים** - בין
שתולשם כשהם גדולים ובין כשהם קטנים, בתחילת
גידולם. **רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאֲתְרוּגִים**
בְּקִטְנֵן מפני שהוא סובר שאין האתרוגים נאכלים
כשהם קטנים, והרי אין תחילתן אוכל.
הַחֵיב בְּשִׁקְדִים הַמְּרִים - היינו כשהם קטנים,
שרק אז ראויים לאכילה - **פְּטוּר בְּמִתּוֹקִים** שאינם
ראויים בקוטנם לאכילה. **הַחֵיב בְּמִתּוֹקִים -** כשהם
גדולים - **פְּטוּר בְּמְרִים** שאינם ראויים לאכילה אלא
כשהם קטנים:

גמר מלאכה של פירות שונים לענין חיוב
המעשרות

משנה ה

אֵיזְהוּ גְרָנָן - גמר מלאכתן של הפירות
לְמַעַשְׂרוֹתָי? הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים -
מְשִׁיבֵינֶסוּ - יטול את הפיקס, היינו השער הדק

למעשרות. אימתי הוקבעו הפירות למעשר ואסור לאכול מהן עראי, כמו התבואה בגורן. שאף על
פי שהגיעו הפירות לעונת המעשרות עדיין מותר לאכול מהן עראי עד שיהא גרנן למעשרות:
משיבסקו. משינטל פיקס שלהם והוא שער הצומח בהן כשהן קטנים וכשנתבשלו כל צרכן נושר:

ר' עובדיה מברטנורא
אותו היה צומח. וסימן לידע
מתי הגיע לשיעור זה, נותן
אותו לתוך המים וכל פרידה
ששוקעת רובה במים בידוע
שאם יזרענה תצמיח. ודרשינן
לה מדכתיב (דברים יד) עשר
תעשר את כל תבואת זרעך,
דבר שהוא נזרע ומצמיח:
משיבנסו שלישי. שנתגדלו
שליש ממה שעתידין להתגדל.
אי נמי כשבא לעצרו ולסוחטן
מוציא מהן עכשיו שלישי ממה
שמוציא כשנתבשלו יפה:
ד וּבִירְקָה הַקְּשׁוּאִים
והאבטיחים. הכי קאמר ד'
מינים הללו בירק, שהן
הקשואין והאבטיחים והדלועין
והמלפפונות, ובפירות האילן
התפוחים והאתרוגים, חייבים
בין גדולים בין קטנים, לפי
שתחלתן אוכל וסופן אוכל והן
נאכלים בין גדולים בין קטנים:
רבי שמעון פוטר את
האתרוגין בקטנן. דסבירא ליה
שאינן נאכלים קטנים, ולא הוי
תחלתן אוכל. ואין הלכה כרבי
שמעון: **שקדים המרים.**
נאכלים בקטנן ואין נאכלים
בגדלן. ושקדים מתוקים
איפכא: **ה איזהו גרנן**

ביאורים והרחבות

רובה במים - בידוע שאם יזרענה תצמיח, ודרשו זאת מן הפסוק (דברים יד כב): "עשר תעשר
את כל תבואת זרעך", דבר שהוא נזרע ומצמיח.

3. **פירוש:** אף על פי שהגיעו הפירות לעונת המעשרות (כמבואר במשניות ב-ד), עדיין מותר
לאכול מהן אכילת עראי ללא מעשרות עד שתיגמר מלאכתם. כגון תבואה שקצרוה ועוד לא
הובאה לגורן, מותר לאכול ממנה עראי בלא הפרשת תרומות ומעשרות. וגמר המלאכה של
הפירות לענין תרומה ומעשרות מכונה במשנה בשם 'גורן', המושאל מעניין התבואה. ושואל